

OD DOMOLJUBOV DO IZDAJALCEV

Migracije, razvoj in izgradnja »okrajev izseljencev« v Ljudski republiki Kitajski

Izvirni znanstveni članek | 1.01

Izveček: Prispevek osvetljuje odnos med izseljenci in njihovimi območji izvora v Ljudski republiki Kitajski. Na primeru dveh območij množičnega izseljevanja prinaša analizo naporov lokalnih oblasti, ki poskušajo gospodarski razvoj zasnovati na izseljencih in njihovih povratnih finančnih tokovih. Različna rezultata teh poskusov v preučevanih območjih podpirata tezo, da četudi gre za območja v istem državnem sistemu, je vpetost posameznega območja v raznovrstne nacionalne in transnacionalne procese tista, ki določa potek izseljevanja in na njem temelječe možnosti lokalnega razvoja.

Ključne besede: izseljenci, kitajski migranti, Ljudska republika Kitajska, okrajji izseljencev, migracije in razvoj, Qingtian, Fangzheng

Abstract: The article focuses on the relationship between Chinese emigrants and their areas of origin in the People's Republic of China. Based on the study of two areas of mass emigration, the text analyzes efforts of local authorities who try to devise economic development on emigrants and their returning financial flows. A different outcome of this experiment in each of the two areas supports the premise that even though the two areas are situated within the same state system the integration of each in diverse national and transnational processes is the key factor that determines the course of emigration and the potential for local development based on it.

Key words: immigrants, Chinese migrants, People's Republic of China, emigrant districts, migration and development, Qingtian, Fangzheng

Uvod

O povezavi med migracijami in razvojem so bile v preteklosti izvedene številne študije, ki ugotavljajo bodisi pozitivne ali negativne učinke izseljevanja na razvoj lokalnih skupnosti kot tudi na države izselitve (Portes 2007).¹ Najpomembnejša vidika tega odnosa sta učinek povratnih finančnih tokov in pa močne izseljenske socialne mreže, ki takšne finančne in tudi druge tokove podpirajo in omogočajo. Povratni finančni tokovi izseljencev, usmerjeni v območja izvora, v svetovnem merilu eksponentno naraščajo in so v določenih državah pomemben del bruto družbenega proizvoda (BDP). V Mehiki je leta 2008 na primer kar 20 odstotkov prebivalcev prejelo denar, ki so jim ga iz tujine pošiljali sorodniki, medtem ko so ti finančni tokovi kumulativno predstavljali 2,5 odstotkov celotnega mehiškega BDP, kar pa ni veliko v primerjavi z Libanomom (22,4 odstotkov leta 2010) ali Bangladešem (11,7 odstotkov leta 2010) (Spletni vir 1). Na vrhu seznama držav, ki od svojih izseljencev prejema največ finančnih prilivov, so še Indija, Kitajska in Filipini (Spletni vir 2).

Glede na navedene podatke ni presenetljivo, da se migracije tako pogosto razume kot orodje za razvoj manj razvitih držav. V tem pogledu gre za zmagovito kombinacijo: povratni finančni tokovi naj bi državi izselitve zagotovili vir investicij, povratniki potrebno znanje in veščine, ki jih v državi izselitve manjka, medtem ko je izseljene državljane mogoče

prepričati v aktivno pomoč domovini (Castles 2008). Kritiki sicer opozarjajo, da so povratni finančni tokovi postali zgolj nova »mantra razvoja« (Kapur po Castles 2008) in da je sprevrženo pričakovati, da bi lahko pogosto najbolj izkoriščani delavci nadomestili druge oblike gospodarskih dejavnosti, ki bi vodile v hitrejši razvoj manj razvitih držav (Castles in Wise 2007). Kljub temu pa so prav te države najbolj zainteresirane za finančne in druge prilive, ki jih v domovine pošiljajo izseljenci.

Ljudska republika Kitajska (LRK) je med državami, ki so v ta namen zgradile zelo domišljen birokratski sistem in zasnovale številne politike namenjene izseljencem in njihovim družinskim članom (Barabantseva 2005). V prvem desetletju po nastanku LRK je bil poglobljen cilj centralnih oblasti pritegniti čim več finančnih sredstev v obliki neposrednih tujih investicij in tako pomagati pri izgradnji »nove Kitajske«. V zadnjih 20 letih se je temu cilju pridružila še želja po pritegnitvi t. i. »talentov« oziroma vrhunskih strokovnjakov, izobraženih v tujini, in po podpori različnim političnim projektom, kot so združitev Tajvana z LRK, nominacija za organizacijo olimpijskih iger idr. (Bofulin 2010). Ti napor niso bili brez težav. Med kulturno revolucijo (1966–1976) so namreč kitajske oblasti s preganjanjem in demoniziranjem izseljencev in njihovih družinskih članov² skoraj povsem ustavile povratne finančne tokove in pri izseljencih vzbudile precejšnjo mero nezaupanja. V poreformskem obdobju

1 Argumenti tistih, ki menijo, da gre za pozitivne učinke, predvidevajo večja vlaganja in trajnostni razvoj, temelječe na finančnih prilivih izseljencev v državo izvora in lokalno okolje. Posledično tam naraste tudi potrošnja, kar naj bi pripeljalo do povečane gospodarske rasti (Massey idr. 1998). Njim nasprotujejo študije, v katerih avtorji ugotavljajo, da tovrstni finančni prilivi še nikoli niso zagotovili trajnostnega razvoja območij in skupnosti (Castles 2008), ampak praviloma gospodarsko stagnacijo in hudo depopulacijo (Grasmuck in Pessar 1991).

2 Kitajska oblast je že leta 1955 prepovedala dvojno državljanstvo, dve leti pozneje pa vse državljane, ki so bili v kakršnikoli zvezi z izseljenci, obtožila imperializma. Med kulturno revolucijo so izseljenci in njihovi sorodniki postali »razredni sovražniki«. Številni izseljenci, ki so se po letu 1950 vrnili na Kitajsko, so se bili prisiljeni »socialistično preobraziti«, da so razumeli smisel fizičnega dela in kolektivnega duha (Douw 1999).

* Martina Bofulin, dr. polit., asis., ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, Novi trg 2, 1000 Ljubljana; mbofulin@zrc-sazu.si.

po letu 1978 so zato centralne oblasti LRK najprej začele popravljati krivice, ki so jih utrpeli izseljenci, pozneje pa so oblikovale politike, ki so izseljence in njihove družinske člane izpostavile kot posebno skupino prebivalcev (Thunø 2001). Med drugim so bili izseljenci v določenih primerih oproščeni plačila uvoznih davkov, prav tako država ni več ovirala finančnih nakazil izseljencev njihovim družinskim članom, otrokom izseljencev so olajšali vpis na višje srednje šole in visokošolske ustanove, družinski člani izseljencev pa so imeli prednost pri zaposlitvi na vseh projektih, ki so bili zasnovani z izseljenskimi finančnimi sredstvi (Woon 1990). Kljub tovrstnim ukrepom so bile centralne oblasti le delno uspešne pri pritegnitvi povratnih finančnih tokov. Poglavitni vzrok za majhno zanimanje izseljenskih skupnosti so oblasti pripisale dejstvu, da te (predvsem v jugovzhodni Aziji, kjer so skupnosti tudi gospodarsko najmočnejše) sestavljajo pripadniki t. i. tretje ali celo četrte generacije potomcev izseljencev, ki niso več kitajski državljani in na Kitajskem tudi nimajo več bližnjih družinskih članov (Thunø 2001). Zaradi tega se težje identificirajo s kitajsko državo in njenimi političnimi in gospodarskimi cilji, čeprav želijo ohraniti določene vezi z območji, od koder so izvirali njihovi predniki. Po tej ugotovitvi so oblasti spremenile strategijo komuniciranja z izseljenci; nove politike so namesto na abstraktno idejo »kitajske države« navezali na dosti oprijemljivejšo idejo »domačega kraja«. Takrat so začeli tudi dejavno graditi »okraje izseljencev« (kitajsko: *qiaoxiang*).

Konstrukcija »okrajev izseljencev«

Qiaoxiang je skovanka iz nazivov za kitajske izseljence (kitajsko: *huaqiao*) in domači kraj (kitajsko: *guxiang*) in označuje območja na Kitajskem, ki jih je izseljevanje močno zaznamovalo. Nastanek takšnih območij sega v konec 19. stoletja, ko je izseljevanje, predvsem iz južne Kitajske, postalo množičen in družbeno pomemben proces. Že leta 1939 so bila ta območja v študiji kitajskega sociologa Chen Daja prepoznana kot posebna, predvsem po transnacionalnem značaju lokalnega gospodarstva in kulture, ki jo je izseljevanje ključno zaznamovalo (Celarent 2011). V študiji o okrajih izseljevanja v južni Kitajski Chen zelo natančno osvetli kompleksen sistem povratnih finančnih tokov, ki je bil v domeni posebnih posrednikov, in vpliv teh denarnih tokov na lokalna gospodarstva, družine in celo odnose med spoloma. Kot ugotavlja, so bila območja močno odvisna od izseljevanja, celo v tolikšni meri, da je kmetijstvo – v drugih primerljivih kitajskih skupnostih sicer prevladujoča gospodarska dejavnost – skoraj popolnoma usahnilo. Glede na to, da so po konservativnih ocenah družine 80 odstotkov proračunskih sredstev pridobile od sorodnikov v tujini, to niti ni presenetljivo (Celarent 2011).

Za oblast so bila območja izseljevanja zanimiva že od nastanka LRK dalje, vendar so poskusi posebne obravnave teh območij (liberalnejši ukrepi v zvezi s finančnimi transakcijami in potrošniškim vedenjem družinskih članov izseljencev) prišli navzkriž z marksistično usmerjenimi poli-

tikami centralnih oblasti LRK (Thunø 2001). Šele v zadnjih dveh desetletjih 20. stoletja se je kitajska vlada znova začela ukvarjati z izseljensko problematiko, tudi tokrat z željo, da bi v območje izvora pritegnila povratne finančne tokove, večšine in investicije. Nove politike, ki so jih zasnovale centralne oblasti, so bile tudi odgovor na pomembne spremembe značilnosti izseljevanja iz Kitajske v tem obdobju. Med njimi je skokovito povečanje obsega izseljevanja (Laczkó 2003). Prav tako se je izseljevanje usmerilo v Evropo, ZDA in Avstralijo in ne več zgolj v države jugovzhodne Azije (Laczkó 2003). Oblikovale so se nove skupine izseljencev: študenti in profesionalci, odpuščeni izobraženi delavci velikih državnih podjetij večinoma severovzhodne Kitajske idr. Da bi te zelo različne skupine izseljencev v določenem smislu homogenizirali in poudarili njihovo povezanost s Kitajsko, so centralne oblasti vse osebe, ki so se izselile po začetku izvajanja gospodarskih reform, začele naslavljati s terminom »novi migranti« (kitajsko: *xin yimin*) in izpostavile njihovo skupno etnično in »rasno« pripadnost oziroma, kot pravi Zhuang Guotu, vodilni kitajski raziskovalec kitajskega izseljenstva: »Z vidika rase in kulture so novi migranti sorodna skupina« (po Barabantseva 2005: 15).

V 90. letih 20. stoletja je večina ukrepov, ki so predvidevali različne ugodnosti za izseljence in njihove družinske člane, izgubila svoj smisel.³ Kitajska družba se je v tem obdobju namreč že gospodarsko liberalizirala, zaradi česar so tudi druge skupine prebivalcev zdaj imele večino pravic, ki so bile sprva namenjene samo izseljencem. Kot ugotavlja Mette Thunø (2001), pa je država ohranila kategorije »izseljencev«, »sorodnikov izseljencev« (kitajsko: *qiaojuan*) in »povratnikov« (kitajsko: *guiqiao*) ter ves birokratski aparat, ki se je ukvarjal s temi skupinami prebivalcev, zato da bi zgradila območja z visokim deležem omenjenih skupin prebivalcev – »okraje izseljencev«. Cilj oblasti je bil z lokalno pripadnostjo, družinskimi vezmi in nostalgijo pritegniti izseljence k investiranju in spodbujanju razvoja krajev izvora. Lokalni uradniki so zato od centralnih oblasti dobili navodila, naj »marljivo izvajajo ukrepe, namenjene izseljencem in njihovim družinam« ter da naj upoštevajo želje izseljencev, ki iščejo svoje korenine, na primer po ohranjanju družinskih grobov (Thunø 2001: 918). Takšna navodila so zanimiva, saj kažejo na to, da so bile centralne oblasti za dosego zastavljenih ciljev pripravljene »pogledati stran«, na primer ob obnovah družinskih grobnic, klanskih obeležjih, verskih obredih in razkošnih družinskih praznovanjih, ki so bila v LRK proglašena za »vraževerje«⁴ in kot takšna prepovedana vsem ostalim skupinam prebivalcev. Woon (1990) opisuje, kako so na primer v vasici v provinci Guangdong gospodarsko vplivni povratniki iz Hongkonga in jugovzhodne

3 Izjema so kvote za vpis na kitajske univerze, ki izseljenskim otrokom omogočajo lažji vpis na zelene univerze.

4 V 50. letih prejšnjega stoletja je kitajska oblast različne prakse razglasila za »fevdalno vraževerje«, ki ogroža socialistično modernizacijo. V zadnjem desetletju kitajske oblasti opuščajo ta pristop in ljudska verovanja vse bolj obravnavajo kot obliko kulturne dediščine, ki jo je potrebno zaščititi (Spletni vir 3).

Azije s podporo lokalnih oblasti obudili čaščenje klanske pripadnosti (izgradnja dvorane prednikov, rodoslovne knjižnice, obnova grobnic); dovolile so jim celo, da so na teh mestih opravljali obrede čaščenja prednikov.

Opisani ukrepi centralne vlade kot tudi napor lokalnih vlad so bili zelo uspešni. V izvorna območja je prek humanitarnih akcij, investicij in denarnih nakazil družinskim članom začel pritekati denar iz tujine. Centralne oblasti so na takšen razvoj odgovorile z nizom ukrepov, ki so privlačnost teh okolij za gospodarsko vlaganje izseljencev še povečali. Zaradi nizkih cen nepremičnin, nizkih davkov in zagotovljene pravne zaščite za vlagatelje so povratni finančni tokovi začeli skokovito naraščati (Thunø 2001).

Po mnenju Piekeja idr. (2004) je prav izvajanje teh ukrepov – centralno vodenih in lokalno implementiranih – močno spodbudilo izseljevanje iz omenjenih okrajev. Izseljevanje je namreč tam postalo dominantni družbeni proces in je povzročilo hitro gospodarsko razslojevanje prebivalstva oziroma t. i. relativno deprivacijo (Stark in Taylor 1989) med tistimi družinami, ki v proces izseljevanja še niso bile vključene. To je povzročilo še bolj množično izseljevanje. V določenih okrajih se je tako izselila že več kot polovica prebivalcev, medtem ko je večina preostalih prebivalcev okraja postala odvisna od povratnih finančnih tokov (Bofulin 2011). Kljub temu pa Thunø in Pieke (2005) z analizo dveh različnih območij množičnega izseljevanja v provinci Fujian pokazeta, da je izseljevanje tudi izrazito lokalno specifičen proces, zaradi česar posploševanja v obliki modelov pogosto ne pojasnjujejo dovolj dobro kompleksnega prepleta izseljevanja in razvoja območij izseljevanja. Čeprav gre za območja v istem državnem sistemu, včasih celo za območja, ki so si geografsko blizu, pa je specifična »migracijska konfiguracija« (Pieke 1998) oziroma vpetost določenega območja v transnacionalne in nacionalne gospodarske, politične in družbene institucije in procese tista, ki ključno določa vzpostavitev in potek izseljevanja.

V nadaljevanju zato sledi kratek opis dveh primerov konstrukcije »okraja izseljencev« na Kitajskem, kjer je izseljevanje vpeto v zelo različne zgodovinske in sodobne izkušnje globalnih gospodarskih in političnih procesov. Posledično to določa priložnosti in ovire, v skladu s katerimi lokalne oblasti sledijo napotilom centralnih oblasti ter iščejo možnosti uspešnega križanja izseljevanja in lokalnega razvoja. Beseđilo temelji na podatkih, zbranih med večletnim terenskim delom v okraju Qingtian v provinci Zhejiang in med kratkim raziskovalnim obiskom okraja Fangzheng v provinci Heilongjiang leta 2014. Etnografske podatke dopolnjuje tudi analiza publikacij, ki so jih o izseljenski problematiki izdali na obeh raziskovalnih lokacijah, in prispevkov v kitajskem tisku.

Primer 1: Qingtian – slavno mesto izseljencev

V vsaki družini je kakšen izseljenec in vsi prebivalci okraja imajo med sorodniki izseljence – v primeru Qingtiana v Zhejiangu ne gre za pretiravanje, temveč resničnost. Če bi radi vedeli kaj o internacionalizaciji, pridite v Qingtian! (Chen, qingtianski izseljenec; Spletni vir 4)

Leta 2009 sem se na medkrajnem avtobusu v jugovzhodni kitajski provinci Zhejiang zapletla v pogovor z najstnikom, ki ga je zanimalo, kaj počnem na Kitajskem in kam grem. Ko sem mu povedala, da grem v Qingtian, majhen okraj na vzhodu province, kjer sem nastanjena pri prijateljih, je zavidljivo zavzdihnil: »Oh, srečnica! Ko bi le jaz živel v Qingtianu!« Njegov odgovor me ni presenetil, saj je Qingtian v provinci in širše užival sloves kozmopolitskega mesteca, katerega prebivalci so prek svojih sorodnikov povezani s svetovnimi metropolami in kamor se stekajo finančni tokovi, predmeti tujih blagovnih znamk in »evropski« način življenja. Zaradi tega naj bi okraj poimenovali kar »mali Hongkong«. Kako je malo, še do nedavnega revno mestece, stisnjeno med zelene, nerodovitne gore postalo simbol modernosti in kozmopolitskega načina življenja? Odgovor se skriva v prepletu spontanega populacijskih gibanj iz okraja in pa načrtno vodenega procesa vzpostavitve in ohranjanja povratnih tokov – tako populacijskih kot tudi materialnih, finančnih in idejnih. Izseljevanje iz okraja namreč ni sodoben proces, temveč ima vsaj stoletno zgodovino, medtem ko je načrtno ukvarjanje oblastniških struktur z izseljenci, t. i. »delo z izseljenci« (kitajsko: *qiaowu gongzuo*), v tem okraju precej nedaven pojav.

Izseljevanje iz okraja v druge države naj bi se začelo v začetku 20. stoletja, in sicer najprej na Japonsko, kjer so se zaradi močnega gospodarskega razmaha povečale potrebe po delovni sili. Prvi so se proti Japonski odpravili trgovci z mešanim blagom in majhnimi kamnitimi kipci, izdelanimi iz lokalnega kamna, ki so svoje izdelke prej prodajali na različnih koncih Kitajske (Zhang po Thunø 1999). Po hudi gospodarski krizi na Japonskem, omejevanju priseljevanja in uničujočem potresu v Tokiu leta 1923 se je izseljevanje preusmerilo proti Evropi. Okrog leta 1930 je ta proces postal množičen, podpirale pa so ga različne oblike »migracijske industrije« – agenti, posojilodajalci, banke in uvoznizvozna podjetja (Thunø 1999). Po podatkih in ocenah naj bi v tem obdobju v Evropi bivala okrog desetina prebivalcev okraja oziroma 25.000 tisoč oseb (Chen po Thunø 1999). Z drugo svetovno vojno in ustanovitvijo LRK se je izseljevanje postopoma umirilo, med kulturno revolucijo pa popolnoma ustavilo. Z začetkom gospodarskih reform v drugi polovici 70. let prejšnjega stoletja pa so se izseljenski tokovi med Qingtianom in ostanke nekdanjih kitajskih skupnosti v Evropi znova vzpostavili. Kot poročajo v okraju, naj bi se v letu 1986 izselilo 2.386 oseb, v letu 1997 že 11.914 oseb, v letu 2000 pa kar 29.980 oseb. Po letu 2000 se je izseljevanje nekoliko umirilo, tako da se je v letu 2009 iz okraja izselilo »le« 16.745 oseb (Qingtian 2011). Po statističnih podatkih iz leta 2010 naj bi v okraju živelo 336.500 oseb (Spletni vir 5),

medtem ko lokalne oblasti ocenjujejo, da je izseljencev, njihovih družinskih članov in povratnikov okrog 230.000 (Qingtian 2011).

Navedeni podatki kažejo, da je izseljevanje eden od najpomembnejših družbenih procesov v okraju, zaradi česar je tudi v središču razvojnih strategij lokalne vlade. Lokalni uradniki so si že v 90. letih prejšnjega stoletja začeli prizadevati za pritegnitev investicij izseljencev in drugih oblik finančnih tokov. Te dejavnosti potekajo pod krovnim nazivom »izseljenski povratni tok« (kitajsko: *huaqiao yaosu huiliu gongcheng*). Lokalni uradniki sočasno opravljajo številne dejavnosti in izvajajo projekte, katerih ciljna publika so predvsem sedanji in bodoči izseljenci ali, v uradniškem žargonu, »glavna produkcijska sila okraja« (kitajsko: *zui dade shengchan li*) (Bofulin 2011). Izseljence lokalni uradniki spodbujajo, prepričujejo in vabijo k udeležbi v lokalnih infrastrukturnih in poslovnih projektih, njihovo morebitno udeležbo pa nato natančno zabeležijo in jo prek lokalnih medijev oznanjajo lokalnim prebivalcem. Med drugim vsak tak projekt oglašuje tudi velik pano z imeni investorjev ali donatorjev in zneski, ki so jih darovali. Še več, v publikaciji *Zgodovina qingtianskih izseljencev* (Qingtian 2011) so zelo natančno navedeni lokalni projekti in imena izseljencev, ki so te projekte podprli. Med večjimi so lokalni infrastrukturni projekti, predvsem trije mostovi čez reko Oujiang, srednja šola za otroke izseljencev, vaške osnovne šole, ceste, mestni park, hotel za izseljence, telovadnica, dom starejših občanov, zdravstveni dom, lokalni budistični tempelj idr. (Qingtian 2011). Nedavno se je lokalna oblast še bolj osredinila na neposredne investicije in razvijanje lokalnega gospodarstva s pomočjo izseljenskih finančnih virov in v ta namen zasnovala več mehanizmov in projektov. Kot menijo,

se ni mogoče izogniti dejstvu, da je v okraju le malo prostora za razvoj in da ima ta le omejene vire. Zato se mora Qingtian v času gospodarskega prestrukturiranja soočiti z velikimi pritiski in izzivi [...] Kljub temu je v Qingtianu dovolj neizkoriščenih finančnih virov, med njimi tudi finančni viri izseljencev. Da bi to pomanjkljivost spremenili v prednost, je Qingtian leta 2008 začel uvajati strategije in politike razvoja izseljenske ekonomije. Cilj je zgraditi in razviti »varni pristan« za izseljence v času finančne krize. (Spletni vir 6)

Čeprav se izgradnja »varnega pristana« navezuje predvsem na povratne finančne tokove ter zaščito investicij in donacij, pa v širšem pogledu vključuje tudi dejavnosti, ki izseljence povzdigujejo v domoljube *par excellence* in nosilce modernizacije v okraju. Med temi dejavnostmi izstopa medijsko močno podprt poskus konstrukta idealnega izseljenca, ki ni pozabil na kraj izvora in ki je svoje uspehe pripravljen deliti s sokrajani. Takšen model se s portreti resničnih poslovnih in filantropov, ki jih prikazuje lokalna televizija in tisk, posreduje lokalni skupnosti. Gospod Chen, intervjuvan v reviji *Qingtianski poslovnež*, je bil eden od izseljencev, ki so Kitajsko zapustili kmalu po začetku reform konec 70. let prejšnjega stoletja. Leta 1990 je obiskal Qing-

tian že kot uspešen in premožen podjetnik, zaradi česar so ga prijazno sprejeli tudi lokalni uradniki. Ko se je v avtomobilu, ki ga je priskrbel qingtianska podružnica Vsekitajske zveze izseljencev,⁵ vračal v rojstno vas, so ga zaustavile zelo slabe razmere na cesti, katere popravilo je zastalo zaradi pomanjkanja sredstev. Kot poročajo v reviji, si je gospod Chen ogledal razmere in spremljajočemu uradniku predlagal, naj nemudoma pripravijo načrte za popravilo ceste, medtem ko bo sam prispeval potrebna sredstva. Ko je čez mesec dni prejel načrte, je plačal obljubljeno vsoto, uradnike pa pozval, naj pripravijo nove načrte za betonsko cesto. Obvezal se je, da bo tudi tokrat primaknil enako vsoto denarja. V reviji ta opis zaželenega človekoljubnega vedenja izseljencev zaključijo z besedami: »Po zaslugi njegovih donacij je njegova vas ena prvih z betonsko cesto v severnem delu okraja« (Qingtian huashang zazhi 2007).

Pregled povratnih finančnih tokov izseljencev nakazuje, da so opisane aktivnosti lokalne vlade učinkovite, saj ti vse od leta 2000 naraščajo. Finančna nakazila družinskim članom v okraju so v letu 2000 znašala 155 milijonov, leta 2009 pa že 2 milijardi in 137 milijonov ameriških dolarjev (Qingtian 2011). Zato je v tem obdobju v okraju rasla tudi potrošnja in s tem maloprodajne cene vseh proizvodov, predvsem pa nepremičnin. Kot ugotavljajo v okraju, so maloprodajne cene v tem ruralnem okraju višje kot v velikih mestih, medtem ko je cena nepremičnin v Qingtianu višja kot v vseh drugih ruralnih okrajih na Kitajskem. Kot dodajajo, celo cena kmetijskih proizvodov presega cene v mestih (Qingtian 2011). V okraju ti podatki prej kot skrb vzbujajo ponos, ker se Qingtian lahko kosa z najbolj razvitimi deli države in je navkljub nizkemu položaju v hierarhiji urbanih in ruralnih upravnih enot del nove, moderne in kozmopolitske Kitajske.

»Izseljenski povratni tok« je v Qingtianu močno vplival na družbeni ustroj lokalne skupnosti kot tudi na sam videz pokrajine. Že sprehod čez urbanizirano središče okraja razkrije zgledovanje po Evropi in evropskem načinu življenja ter vzorce potrošnje. Tako mediji kot prebivalci se radi pohvalijo, da je v okraju več kot sto kavarn, kjer lahko dobiš prvovrstno italijansko kavo, gradijo se razkošne vile v evropskem slogu, v domovih pa se kopičijo proizvodi priznanih svetovnih znamk, prinesenih iz Evrope. Majhni otroci pijejo samo mlečne pripravke, poslani iz Evrope ali Japonske, starši kadijo cigarete z napisi v skoraj vseh evropskih jezikih, na porokah pa se srkata izključno kakovostno francosko ali italijansko vino, alkoholna pijača, ki še kakšno desetletje nazaj na Kitajskem ni bila razširjena (Bofulin 2011). Ko sem obiskala prijatelje, so v ogromni vinski omari brez težav našli tudi nekaj steklenic slovenskega vina. Čeprav gre za vzorce potrošnje, ki so se v zadnjih letih razširili po vsej Kitajski, pa so se ti v Qingtianu udomačili že dobro desetletje prej kot drugod na Kitajskem, prav tako pa so bistveno izrazitejši.

5 Vsekitajska zveza izseljencev (Qiaolian) je bila zasnovana kot nevladna organizacija z nalogo povezovanja sorodnikov izseljencev in povratnikov s Kitajsko komunistično partijo. Zveza je imela leta 1994 več kot 2.000 izpostav na provincijski in mestni ravni ter več kot 8.000 izpostav na nižjih administrativnih ravneh (Nyiri 2005).

Oblastniški diskurzi, ki se prelivajo v medijske, slikajo Qingtian kot enega od najuspešnejših *qiaoxiangov* na Kitajskem, kot model za druge okraje izseljencev (prim. Spletni vir 4). V okraju ni dvoma o tem, da je povezava med izseljevanjem in razvojem lahko le pozitivna in da so izseljenci zaslužni za preobrazbo zakotnega okraja v mednarodno prepoznavno in moderno mesto.

Primer 2: Fangzheng – okraj japonskih izseljencev postane okraj izdajalcev

Dokler ni bilo te zadeve z otoki Diaoyu, so bili stiki med ljudmi [Japonci in Kitajci] zelo pogosti in živahni. Japonce si lahko srečal vsak dan in povsod po okraju. Potem ko pa je prišla na dan zadeva z otoki, pa prebivalci v Fangzhengu skoraj ne prenesejo več pogleda na Japonce. (Guo Xiaoyu, podpredsednik gospodarske zbornice izseljencev v okraju Fangzheng; v Wu 2015)

Če je Qingtian prepoznan kot kozmopolitski in premožni okraj izseljencev, pa okraj Fangzheng daleč na severu Kitajske uživa dosti manj ugleda. Kot so mi razložili, še preden sem prispela tja, mu v provinci Heilongjiang, katere del je, rečejo kar okraj izdajalcev. Izvor tega zaničljivega naziva izhaja iz besedne igre, kjer ime okraja (Fangzheng) zveni fonetično podobno izrazu za (domače) izdajalce ljudstva Han oziroma Kitajcev (kitajsko: *hanjian*). Raba besede nakazuje na kompleksno zgodovinsko ozadje okraja, povezano s priseljevanjem in izseljevanjem, na mnogotere vezi z Japonsko in tudi na sodobne procese konstrukcije nacionalne identitete v hitro spreminjajočih se geopolitičnih razmerah vzhodne Azije. Izseljevanje iz Kitajske so sicer v zadnjih dveh desetletjih praviloma razumeli kot neproblematično, oblasti so ga pogosto celo dejavno spodbujale. Kljub temu je specifična konfiguracija preteklih dogodkov v novi geopolitični luči, modernizacijskih naporih in rastočem nacionalizmu, udejanjena v majhnem okraju, znova oživila predreformsko problematiziranje izseljevanja in obudila diskurze o nepatriotskih izseljencih. V takšnih razmerah je izgradnja *qiaoxianga* postala politično nezaželena, celo nevarna, in to navkljub mnogim možnostim modernizacije in razvoja, ki ju je napovedoval močan izseljenski tok iz okraja.

Majhen okraj na severovzhodu Kitajske, nedaleč od rusko-kitajske državne meje, ima 230.000 prebivalcev, od katerih jih kar 38.000 stalno prebiva v tujini, največ na Japonskem, v manjši meri pa tudi v Južni Koreji in Singapurju. Skupaj z družinskimi člani, ki se niso izselili, naj bi predstavljali nekaj več kot 47 odstotkov prebivalcev v okraju (Zhao 2012). Po spolni strukturi med izseljenci prevladujejo ženske (59 odstotkov), saj so v zadnjem času prevladujoč mehanizem izseljevanja mednarodne poroke, in sicer poroke lokalnih žensk z japonskimi ali korejskimi moškimi (Zhao 2012). Sodobno izseljevanje na Japonsko je posledica priseljevanja z Japonske pred drugo svetovno vojno. Leta 1934 je namreč japonsko cesarstvo v severovzhodnem delu takratne Republike Kitajske razglasilo neodvisno državo, jo poimenovalo Manchukuo in nastavilo vodstvo, ki je priznavalo japonsko

nadoblast. Japonska oblast se je nato odločila, da bo agrarno prenaseljenost doma reševala z obsežnim izseljevanjem lastnega prebivalstva na zasedeno območje Kitajske. Načrtovana je bila naselitev milijona oseb v 20 letih, ki pa se zaradi japonskega poraza v drugi svetovni vojni ni docela uresničila. Kljub temu so do leta 1945 Japonci na Kitajskem ustanovili 955 kolonialnih vasi (japonsko: *kaitakudan*) in naselili 270.000 japonskih kmetov (Kinoshita 2003). Ko je ruska vojska ob koncu druge svetovne vojne z območja pregnala japonske vojake, japonska država ni evakuirala naseljencev, predvsem žensk, starejših in otrok. Ti so bili prepuščeni hudemu mrazu, lakoti in srdi lokalnih prebivalcev, ki so jim predhodno odvzeli obdelovalno zemljo. Mnogi med njimi so umrli, predvsem otroci in ženske pa so s posvojitvami in porokami postali del kitajskih družin (Ward 2007). Po vnovični vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Japonsko in LRK leta 1972 je japonska država najprej začela z repatriacijo otrok oziroma t. i. japonskih vojnih sirot (japonsko: *zanryu koji*), ki so ostale na Kitajskem, pozneje pa še žensk (japonsko: *zanryu fujin*). Tem so se pozneje pridružili družinski člani iz Kitajske, najpogosteje zakonci in otroci, pa tudi posvojitelji in ostali sorodniki (Chan 2011). Tako se je vzpostavil mehanizem izseljevanja s pomočjo migracijskih mrež, ki se uspešno prilagaja zahtevam japonske imigracijske politike. V zadnjem desetletju repatriacij praktično ni več, izseljevanje na Japonsko večinoma poteka zaradi združitve družin (vključno s porokami), v manjši meri pa migranti prihajajo na Japonsko kot vajenci v japonskih podjetjih.⁶

Okraj Fangzheng je bil v samem središču teh zgodovinskih dogodkov, saj so se sem zatekli japonski naseljenci iz drugih okoliških okrajev. Zaradi mraza, lakote, bolezni, samomorov in napadov jih je pozimi leta 1945 okrog 5.000 umrlo. Pokopani so v množičnem grobišču, ki so ga pozneje uredili na obrobju okrajnega središča. Lokalni viri poročajo, da je v okraju ostalo okrog 900 otrok in žena, ki so bili posvojeni oziroma poročene v kitajske družine (Guo 2009). V 70. letih prejšnjega stoletja so se mnogi od teh odločili za repatriacijo. V 90. letih prejšnjega stoletja pa so se odnosi med Japonsko in Kitajsko otoplili, kar je imelo bistvene posledice za Fangzheng. Okraj je leta 1996 v okviru programa ODA (Official Development Assistance) prejel razvojno pomoč Japonske v obliki brezobrestnih kreditov in prenosa znanja o vzreji goveda in kultivaciji riža ter tehnično pomoč v obliki vozil in delovnih strojev (Zhao 2012). Temu je sledila živahna izmenjava protokolarnih obiskov kitajskih delegacij na Japonskem in japonskih v Fangzhengu. Med najvišjimi obiski v okraju je bil tudi Hiromu Nonaka, šef kabineta takratnega premiera Keiza Obuchija, ki je leta 1999 med govorom izjavil: »Peking je politično središče Kitajske, Šanghaj je kitajsko gospodarsko središče, Fangzheng pa je središče japonskih duš« (Wu 2015).

6 Gre za t. i. Program tehničnega usposabljanja, ki ga je Japonska vzpostavila leta 1993. Kritiki japonski vladi očitajo, da ne gre za usposabljanje, temveč za sistem izkoriščanja poceni delovne sile (Kashiwazaki in Akaha 2006).

V tem obdobju, imenovanem tudi »medeni mesec« odnosov med Kitajsko in Japonsko, je raslo tudi število izseljencev, predvsem zato, ker so zaradi razlike v plačah med obema državama družine izseljencev čez noč postale najpremožnejše v vasi. Povečali so se tudi finančni tokovi, namenjeni družinskim članom – Zhao (2012) poroča, da so leta 2011 osebni varčevalni depoziti v okraju znašali skupaj 875 milijonov ameriških dolarjev, kar okraj uvršča na tretje mesto med vsemi na Kitajskem, po ocenah pa naj bi 80 odstotkov teh sredstev prišlo iz Japonske. Glede na navedene podatke ni presenetljivo, da se je lokalna oblast po vzoru drugih območij izseljevanja na Kitajskem odločila »zgraditi *qiaoxiang*«. Cilj ni bil zgolj pritegnitev finančnih tokov izseljencev v obliki denarnih nakazil družinskim članom in investicij, temveč tudi povečati obisk japonskih turistov, sorodnikov in obiskovalcev ter na tak način spodbuditi turistični razvoj okraja. Kot sem izvedela, je okrajna oblast začela s številnimi dejavnostmi, tudi nekaterimi precej radikalnimi. Poleg ureditve lokalnega jezera in organizacije Lotusovega festivala so začeli nagovarjati lokalne izseljence, njihove japonske sorodnike in prijatelje, naj obiščejo okraj in ta obisk izkoristijo tudi za iskanje poslovnih priložnosti. Da bi bilo mesto kar najbolje pripravljeno na japonske obiskovalce, je lokalna vlada izdala odredbo, da morajo imeti vsi lokali na glavnih trgovskih ulicah poleg kitajskih napisov tudi napise v japonskem jeziku. Delo prevajalca, ki je lastnikom lokalov pomagal pri pripravi novih napisov, je plačala okrajna vlada. Finančno najbolj zahteven projekt je bila ureditev množičnega grobišča po koncu vojne umrlih Japoncev. Lokalne oblasti so za ureditev Spominskega vrta kitajsko-japonskega prijateljstva, v katerem so med drugim postavili spomenik kitajskim posvojiteljem ter Japoncem, ki so v okraju preminili ob koncu druge svetovne vojne, namenile kar 110.000 ameriških dolarjev. Park in spomeniki so bili postavljeni z dovoljenjem kitajske centralne oblasti in kitajskega zunanjega ministrstva, ki sta na odprtje poslala tudi svoje predstavnike.

V tem obdobju so se napetosti med Kitajsko in Japonsko okrepile,⁷ predvsem zaradi vprašanja suverenosti nad otočjem Diaoyu/Senkaku. Na Kitajskem se je razmahnilo močno protijaponsko razpoloženje. Nedolgo zatem so se na medmrežju pojavili zapisi o postavitvi spomenika »japonskim okupatorjem« na severovzhodu Kitajske, ki so se bliskovito razširili po spletu. Majhen okraj je bil nenadoma v središču medijske pozornosti, medtem ko so napadi in obtožbe o izdajalcih prihajale z vseh strani, najpogosteje pa prav s kitajskih mikroblogovskih platform, kot je na primer Sina Weibo:

Porabiti 110.000 dolarjev za spomenik okupatorjem je stvar nacionalnega ponosa. Če bo vlada vztrajala pri njegovi postavitvi, se bo morala soočiti z zaničevanjem. Ne gre za zgodovinski spomin ali sovraštvo, temveč za bes, sprožen zaradi zla, ki sta ga kitajskemu ljudstvu povzročila Japonska in njeno prebivalstvo. (@Nifenghudie; Spletni vir 7)

7 Septembra 2010 je v bližini otočja Diaoyu/Senkaku kitajsko vojaško plovilo trčilo z japonskim. Japonska stran je aretirala kapitana kitajskega plovila, kar je povzročilo velik diplomatski zaplet med državama. Temu so sledili množični protesti v obeh državah (Hagström 2012).

Še bolj oster je bil Chen Jieren, raziskovalec na Kitajski univerzi političnih ved in prava (*Zhongguo zhengfa daxue*), ki je spomnil, da ni problematičen samo spomenik, temveč tudi napisi v japonskem jeziku. Sicer razume, da želi lokalna vlada pritegniti investicije in razvijati turizem, da pa očitno v okraju pozabljajo na osnovno politično etiko. Kot meni, so »te izdajalske dejavnosti rezultat neupravičenega izpostavljanja gospodarskega razvoja in ignoriranja družbene etike« (Spletni vir 7). Spletnim napadom so sledili še fizični; skupina moških, po poročanju iz Nanjinga na jugu Kitajske, je avgusta 2011 pripotovala v okraj in z rdečo barvo in kladivi poskušala uničiti spomenik. Moške je policija pridržala, a je lokalna vlada v naslednjih dneh spomenik odstranila sama. Spominski vrt kitajsko-japonskega prijateljstva je od takrat zaprt za vse obiskovalce.

Dogodek, ki so ga mediji poimenovali »kitajska spomeniška drama«, je imel daljnosežne posledice za okraj. Lokalna oblast je prenehala poudarjati, da gre za okraj izseljencev, prav tako pa je prekinila vse uradne stike z japonsko stranjo. Danes so dovoljeni zgolj zasebni stiki med navadnimi državljani. Lokalna oblast je zavrnila finančno pomoč Japonske za dokončno ureditev spominskega parka. Obiski iz Japonske so redki, čeprav ni jasno, ali je to posledica opisanih dogodkov ali neugodnih menjalnih tečajev. Čeprav je izseljevanje iz okraja še vedno močno, pa v okraju, razen kakšnega obledelega znaka japonske pisave na pročelju trgovin, ni drugih zunanjih znakov, ki bi pričali o izseljevanju na Japonsko. Po besedah nekdanjega lokalnega uradnika so državljanji diskriminirajo prebivalce okraja: jih zmerjajo, dvignejo cene ali jim celo nočejo oddati hotelske sobe. Mlajša prebivalka okraja mi je zaupala, da sovraži gozd, v katerem je množično grobišče. S prezirom je pogledala v njegovo smer in rekla: »*Zaradi tega nas imajo zdaj vsi za izdajalce.*«

Preverjeni mehanizmi »dela z izseljenci«, ki so bili uspešni v veliki večini t. i. tradicionalnih krajev izseljencev v južni Kitajski, so v Fangzhengu popolnoma zatajili. Še več, zaradi vpeljave takšnih mehanizmov na lokalni ravni bo v okraju tudi v prihodnosti otežena vsakršna povezava med izseljevanjem in lokalnim razvojem. Zanimivo je, da se v uradnih dokumentih okrajnih oblasti izraz *qiaoxiang* po letu 2011 skoraj ne uporablja več (Wu 2015), kar priča o drugačnih strateških prioritetah, ki izseljevanje in vse družbene pojave, povezane z njim, potiskajo v zasebno sfero okrajnih prebivalcev, v uradnih politikah in načrtih pa zanje ni več prostora, vsaj do vnovičnega »medenega meseca«.

Izseljevanje in razvoj med domoljubjem in izdajo

Kot ugotavljata Thunø in Pieke (2005: 506–507), sodobno kitajsko emigracijo sestavlja več različnih migracijskih situacij oziroma konfiguracij, kot jih imenujeta, od katerih ima vsaka svojo edinstveno zgodovino in institucionalno urejenost. Zato je izseljevanje iz LRK izjemno raznoliko, kompleksno in trdoživo. Hkrati poudarjata, da je specifična konfiguracija odvisna tako od politik centralnih oblasti kot tudi iniciativ lokalnih političnih in upravnih struktur, ki te politike poskušajo izvajati na lokalni ravni.

V zadnjih 50. letih je LRK korenito spremenila odnos do izseljevanja. Oblast je v obdobju pred reformami (pred 1978) izseljence obravnavala kot izdajalce, po uvedbi reform je izseljevanje tolerirala, medtem ko je v zadnjih dveh desetletjih izseljence razglasila za domoljube (Nyíri 2005). S temi spremembami je oblast postopoma opustila model, po katerem je sama določala nabor ukrepov, ki so bili potem bolj ali manj enako izvedeni na vseh območjih izseljevanja. Odločitve o najprimernejšem načinu pritegnitve izseljencev v projekte lokalnega razvoja raje prepušča lokalnim oblastem in jih spodbuja, da s pomočjo povratnih finančnih tokov izseljencev postavijo temelje lokalnega gospodarskega razvoja (Thunø in Pieke 2005). Lokalne oblasti imajo tako proste roke pri »delu z izseljenci« in pogosto kar tekmujejo, kateri bo uspelo kar najbolj unovčiti vezi z izseljenci. Pristopi so različni, raziskave pa kažejo, da so izrazito zagnane, celo agresivne pri nagovarjanju izseljencev k investicijam v lokalne programe (Cheng in Ngok 1999).

Hkrati, opozarja Nyíri (2005), so interesi centralnih in lokalnih oblasti pogosto različni. Medtem ko višje ravni oblasti bolj skrbijo morebitni negativni učinki migracij, kot je na primer »beg možganov«, podoba Kitajske ali pa nedokumentirana migracija, pa so interesi lokalnih oblasti predvsem gospodarski. Lokalni oblastniki želijo unovčiti vsaj del visokih finančnih prilivov iz tujine ter tako modernizirati in razvijati območja, ki jih upravljajo. V ta namen so pripravljene »pogledati stran«, pa četudi gre za nedokumentirane migracije in trgovino z ljudmi (Thunø in Pieke 2005) ali pa obrede čaščenja prednikov (Woon 1990).

Čeprav sta bila v obeh opisanih primerih končna cilja lokalnih oblasti izgradnja *qiaoxianga* in pritegnitev finančnih nakazil, je bil proces uspešen le v Qingtianu. Tam izseljevanje razumejo kot razvojni model, ki gradi na »naravni danosti« okraja – izseljencih. Takšen model je bil zelo uspešen na številnih območjih izrazitega izseljevanja, kjer so izseljenci zgradili infrastrukturo, investirali v lokalne podjetniške pobude in z razvojem povratniškega turizma spodbudili lokalno gospodarstvo. Izseljevanje je v takšnih območjih zaželeno, občasno se ga tudi spodbuja, izseljenci pa so povzdignjeni v lokalne domoljube. Politike centralnih oblasti sovpadajo s pragmatičnimi pristopi lokalnih oblasti, ukrepi in diskurzi na obeh ravneh pa medsebojno krepijo naracijo o močni in neproblematizirani povezavi med izseljevanjem in migracijami.

Ker so takšne »zgodbe o uspehu« v vseh javnih govorih izpostavljene kot »model«, ki ga je smiselno posnemati, ni presenetljivo, da so se tudi na severu Kitajske odločili za preverjen recept. Lokalne oblasti v Fangzhengu, kjer je obseg izseljevanja primerljiv z nekaterimi območji v južni Kitajski, so se prav tako odločile graditi na »naravni danosti« – izseljevanju okrajnih prebivalcev na Japonsko, katerega ozadje pa je neprimerno bolj kompleksno kot v primeru qingtianskih migracij v Evropo. Čeprav je bil pristop lokalnih oblasti v skladu s smernicami centralnih oblasti, je njihova izvedba časovno sovpadla s poslabšanjem bilateralnih odnosov med Japonsko in Kitajsko. Kljub temu je centralna oblast še vedno podpi-

rala dejavnosti v Fangzhengu in odobravanje pokazala tako, da je na odprtje Spominskega vrta kitajsko-japonskega prijateljstva poslala tudi svoje predstavnike. Vendar pa ne centralne in ne lokalne oblasti niso pričakovale jeznega odziva ljudskih množic, ki jih je centralna oblast predhodno spodbudila z diskurzi o domoljubju (Gustafsson 2014). Ta primer dokazuje, da lahko aktivistične skupine in posamezniki z moralnimi diskurzi o domoljubju in izdaji tako lokalne kot centralne oblasti prisilijo k opustitvi spravljujejših pristopov in k zavzetju ostrih stališč, in to ne glede na škodo, ki jo zaradi tega utrpita država ali lokalna skupnost.

Opisana primera potrjujeta tezo o pomembnosti razumevanja vpetosti posameznega območja v transnacionalne in nacionalne politične in družbene institucije in procese (Thunø in Pieke 2005). Ti ne določajo zgolj poteka izseljevanja, temveč tudi, kako bodo izseljevanje razumeli v lokalnem in nacionalnem kontekstu. Zato ni mogoče govoriti o odnosu države do izseljevanja na splošno ali pa analizirati razvoj okrajev izseljencev zgolj na primeru posameznih izseljenskih območij na Kitajskem. Kot sem pokazala, je razvoj takšnih območij odvisen tako od specifičnega zgodovinskega ozadja ter sodobnih družbenih in političnih trendov kot tudi od vsakokratnega pogajanja med različnimi ravnmi oblasti in javnim mnenjem. To pa postavlja pod vprašaj tudi ugotovitve raziskovalcev, da se izseljence v zadnjem obdobju vidi zgolj kot domoljube, saj so vsaj na severu Kitajske za mnoge še vedno izdajalci.

Literatura

BARABANTSEVA, Elena: Trans-nationalising chineseness: Overseas Chinese policies of the PRC's central government. *ASIEN* 96, 2005, 7–28.

BOFULIN, Martina: Popotovanje harmonije? Odnos kitajske države do izseljencev. *Razprave in gradiva* 61, 2010, 120–150.

BOFULIN, Martina: *Migracije iz Ljudske republike Kitajske v Slovenijo*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 2011.

CASTLES, Stephen: *Migration and social transformation*. Inaugural Lecture for the Migration Studies Unit LSE. London: London School of Economics, 2008.

CASTLES, Stephen in Raul Delgado Wise (ur.): *Migration and development: Perspectives from the South*. Ženeva: International Organization for Development, 2007.

CELARENT, Barbara: Chinese migrations, with special reference to labour conditions: Emigrant communities in South China by Chen Da. *American Journal of Sociology* 177 (3), 2011, 1022–1027.

CHAN, Yeeshan: *Abandoned Japanese in postwar Manchuria: The lives of war orphans and wives in two countries*. London in New York: Routledge, 2011.

CHENG, Joseph Y. S. in King-lun Ngok: Government policy in the reform era: Interactions between organs responsible for overseas Chinese and qiaoxiang communities. V: Leo Douw idr. (ur.), *Qiaoxiang ties: Interdisciplinary approaches to "cultural capitalism" in Southeast China*. London: Kegan Paul International, 1999, 112–143.

- DOUW, Leo: The Chinese sojourner discourse. V: Leo Douw idr. (ur.), *Qiaoxiang ties: Interdisciplinary approaches to "cultural capitalism" in Southeast China*. London: Kegan Paul International, 1999, 22–44.
- GRASMUCK, Sherri in Patricia Pessar: *Between two islands: Dominican international migration*. Berkeley: University of California Press, 1991.
- GUO, Xiangsheng: *Fangzheng huaqiao shihua* [Zgodovina izseljencev iz Fangzhenga]. Fangzheng: Fangzheng xian qiaoxiang lishi wenhua yanjiu xuehui, 2009.
- GUSTAFSSON, Karl: Is China's discursive power increasing? The "power of the past" in Sino-Japanese relations. *Asian Perspective* 38, 2014, 411–433.
- HAGSTRÖM, Linus: "Power shift" in East Asia? A critical reappraisal of narratives of the Diaoyu/Senkaku islands incident. *The Chinese Journal of International Politics* 5 (3), 2012, 267–297.
- KASHIWAZAKI, Chikako in Tsuneo Akaha: Japanese immigration policy: Responding to conflicting pressures; <http://www.migration-policy.org/article/japanese-immigration-policy-responding-conflicting-pressures>, 1. 11. 2006.
- KINOSHITA, Takao: *Chugoku zanryu koji mondai no ima o kangaeru* [Razmišljanja o japonskih vojnih sirotah na Kitajskem danes]. Tokyo: Choeisha, 2003.
- LACZKO, Frank: Introduction: Understanding migration between China and Europe. *International Migration* 41 (3), 2003, 5–9.
- MASSEY, Douglas S., Joaquin Arango, Graeme Hugo, Ali Kouaouci in Adela Pellegrino: *Worlds in motion: Understanding international migration at the end of the millennium*. Oxford: Clarendon Press, 1998.
- NYÍRI, Pál: The "new migrant": State and market constructions of modernity and patriotism. V: Pál Nyíri in Joana Breidenbach (ur.), *China inside out*. Budimpešta in New York: CEU Press, 2005, 141–175.
- PIEKE, Frank N.: Introduction. V: Frank N. Pieke in Gregor Benton (ur.), *The Chinese in Europe*. Houndmills in London: Macmillan Press, 1998, 1–20.
- PIEKE, Frank N., Pál Nyíri, Mette Thunø in Antonella Ceccagno: *Transnational Chinese: Fujianese migrants in Europe*. Stanford: Stanford University Press, 2004.
- PORTES, Alejandro: Migration and development: A conceptual review of the evidence. V: Stephen Castles in Raul Delgado Wise (ur.), *Migration and development*. Ženeva: International Organization for Development, 2007, 17–42.
- QINGTIAN huaqiao shi bianzuan weiyuanhui: *Qingtian huaqiao shi* [Zgodovina qingtianskih izseljencev]. Qingtian: Zhejiang renmin chubanshe, 2011.
- STARK, Oded in Edward J. Taylor: Relative deprivation and international migration. *Demography* 26 (1), 1989, 1–14.
- THUNØ, Mette: Moving stones from China to Europe: The dynamics of emigration from Zhejiang to Europe. V: Frank N. Pieke in Hein Malle (ur.), *Internal and international migration: Chinese perspectives*. Richmond: Curzon Press, 1999, 159–180.
- THUNØ, Mette: Reaching out and incorporating Chinese overseas: The trans-territorial scope of the PRC by the end of the 20th century. *The China Quarterly* 168, 2001, 910–929.
- THUNØ, Mette in Frank N. Pieke: Institutionalizing recent rural emigration from China to Europe: New transnational villages in Fujian. *International Migration Review* 39 (2), 2005, 485–514.
- WARD, Rowena: Left behind: Japan's wartime defeat and the stranded women of Manchukuo. *The Asia Pacific Journal: Japan Focus*, 9. 3. 2007; <http://www.japanfocus.org/-Rowena-Ward/2374/article.html>, 12. 8. 2015.
- WOON, Yuen-Fong: International links and the socioeconomic development of rural China: An emigrant community in Guangdong. *Modern China* 16 (2), 1990, 139–172.
- ZHAO, Ning: *Fangzheng xian xiang Riben yimin wenti de shehuxue yanjiu* [Sociološka študija migrantov iz okraja Fangzheng na Japonsko]. Dalian: Dongbei caijing daxue, 2012.

Spletni viri

- Spletni vir 1: Geo-Mexico, the geography and the dynamics of modern Mexico; <http://geo-mexico.com/?p=3028>, 1. 7. 2015.
- Spletni vir 2: The world bank; <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2014/04/11/remittances-developing-countries-deportations-migrant-workers-wb>, 15. 6. 2015.
- Spletni vir 3: LALIBERTÉ, Andre: The communist party and the future of religion in China, 4. 10. 2013; <http://blogs.ssrc.org/tif/2013/10/04/the-communist-party-and-the-future-of-religion-in-china/>, 13. 8. 2015.
- Spletni vir 4: LIN, Shujuan, 2. 3. 2010; http://www.chinadaily.com.cn/life/2010-03/02/content_9524352.htm, 12. 7. 2014.
- Spletni vir 5: Zhejiang sheng renkou fenbu biandong de tezheng, qushi ji yingdui celue yanjiu [Značilnosti populacijske distribucije, trendov in strategij province Zhejiang], 1. 6. 2012; <http://www.zj.stats.gov.cn/ztl/lcpc/rkpc/dlc/ktxb/201408/P020140828529292349843.pdf>, 15. 6. 2015.
- Spletni vir 6: Renmin ribao, 18. 6. 2009; http://paper.people.com.cn/rmrbhwb/html/200906/18/content_277191.htm, 11. 7. 2014.
- Spletni vir 7: China daily: Memorial for Japanese settlers in China sparks debate, 10. 8. 2011; http://www.chinadaily.com.cn/opinion/2011-08/10/content_13088525.htm, 11. 7. 2014.

Viri

- QINGTIAN huashang zazhi [Qingtianski poslovnež] 4, 2007, 19–22.
- WU, Rujia: Fangzheng yi wu Ribenren – Zhongguo dute Riben "qiaoxiang" de jiannan shishi [Fangzheng brez Japoncev – Težka situacija za japonski »okraj izseljencev« na Kitajskem]; <http://chuansong.me/n/1368196>, 11. 5. 2015.

From patriots to traitors: Migration, development, and construction of “emigrant districts” in People’s Republic of China

Over the past forty years, the People’s Republic of China has devised a series of policies aimed at the question of emigrants and their families, whose purpose is to attract remittances that would help to build a “new China.” This was the beginning of the construction of “emigrant districts” (*qiao-xiang* in Chinese). The article examines two such districts, in which emigration is embedded in very different historical and contemporary experiences of the global economic and political processes. First there is the case of a local community in which emigrants are considered “the most important production force” in the district. Local authorities have largely based the development of the district on emigration and on different forms of returning financial and other flows. In

the second case, local authorities have also tried to follow the example of successful “emigrant districts.” However, because of the specific characteristics of the local emigration process, and due to specific historic and current geostrategic circumstances, the construction of such a district proved impossible and triggered strong resistance and outrage of citizens across China. Both cases confirm the premise of the importance of understanding the involvement of any local area in transnational and national political and social institutions and processes. It does not merely determine the course of emigration but also how this emigration will be perceived in the local and national context.

